

DZIENNIK

Departamentowy Łomżyński.

N.^{er} 5.

Dnia 25. Stycznia 1812.

Kontynuacja decyzji Rady Stanu Xięstwa Warszawskiego w przedmiotach spornych, administracyjnych i jurysdykcyjnych.

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu.

w Pałacu Naszym w Dreźnie dnia 28. Mca Lutego r. 1811

Frederyk August,

z Bożej łaski Król Sakski, Xiążę Warszawski etc.

Po rozważaniu wydaney przez Radę Stanu pod dniem 6. b. m. decyzji w osnowie następującej:

Rada Stanu. W sprawie Antoniego Garczyńskiego Prefekta Departamentu Kaliskiego, przeciwko Trybunałowi Cywilnemu tegoż departamentu, o uchylenie wyroku zapadłego względem zawieszenia ekucyi, zrzucenia grobli i młynu na rzece Warcie we wsi Kamionaczek Bogumiła Tarnowskiego własnéj, przez Prefekta nakazaney;

Wysłuchawszy raportu kommissyi podań i instrukcyi, roztrząsnawszy przełożenie tegoż Prefekta de data 3go Września i skargę na dniu 30. Listopada 1810 roku do Ministra Spraw Wewnętrznych, o uchylenie wyroku Trybunału pierwszey Instancyi Departamentu Kaliskiego na dniu 27. Listopada zapadłego, podane, iako też wniesienia Ministra Spraw Wewnętrznych, pod dniem 18. Grudnia 1810 rezolucyą Trybunału Kaliskiego na dniu 30. Listopada 1810 r. zaocznie wydaną, relacyą i akta tegoż Trybunału i Prokuratora, tudzież Skargę Bogumiła Tarnowskiego do Ministra Sprawiedliwości, i wniesienie Ministra Sprawie-

M. Faltowski

dlkości pod dniem 18. Grudnia 1810 i 21. Stycznia 1811. w tymże przedmiocie uczynione:

Przekonawszy się: że Sprawa ta w dwóch przechodząc stosunkach.

W pierwszym o spławność Warty rzeki publicznej;

W drugim jako skarga prywatnych posiadzcielów nadbrzeża téj rzeki przeciwko prywatnym sąsiadom, o wylewy z przyczyny grobli i młynów na wyż pomienionéj rzece; w obydwóch tych stosunkach rozpoznaniu Trybunałów Cywilnych nie podlega,

Bo co do pierwszego:

a. Prawa koronne Polskie z lat 1447. 1496. 1511. 1532. 1550. 1557. 1562. 1578. rzekę Wartę za spławną i publiczną uznały.

b. Dekreta bywszój komisji Polskiej Skarbowej, a mianowicie dekret dnia 30. Listopada 1739 roku przeciwko Tarnowskiemu zapadły, zrzucenie młynów i grobel na rzece Warcie nakazał.

c. Dekret Najjaśniejszego Pana de data 7. Lutego 1809. r. w §. 26. litera e, spory i trudności zachodzące względem spławów na rzekach, rozszadzeniu Rad Prefekturalnych poddał.

d. Podług Artykułu 538. Kodexu Napoleona, rzeki spławne są częścią dóbr Narodowych.

A co do drugiego:

a. Artykuł 644. Kodexu Napoleona łącznie z Artykułem 645. prawa służebności oddając pod Sąd Trybunałów cywilnych, z tąd wyraźnie wyłączył wody należące do własności publicznej.

b. Artykuł 652, Kodexu Napoleona, część nawet tych służebności, które nie z umów prywatnych wynikają Urządzeniom Administracyjnopolicyjnym poddał.

Stanowi:

1. Iż Trybunał Cywilny Kaliski Sądem w téj sprawie niewłaściwym, a Rada Prefekturalna rzeczonoego Departamentu w téj sprawie, tak co do sporów i trudności spławu na rzece, iako też co do skarg posiadzców nadbrzeżnych o zrzuceniu wspomnionych grobli i młynu jest właściwą władzą. Co się iednak niema ściągać do skarg o szkody z przyczyny młynu lub grobli wynikłe, które do rozpoznania Trybunałów Cywilnych należą.

2. Dodatek do rezolucji Trybunału Kaliskiego pod dniem 27. Listopada 1810 roku iako przez władzę w téj sprawie niewłaściwą i wfor-

mie exekucji wyroku, który ieszcze nie zapadł, dopisany, uchyla, i niebyły deklaruje.

Działo się w Warszawie na Sessyi dnia 6. Lutego 1811. roku.
St. Potocki, Prezes.

Sekretarz Rady Stanu i R. Ministrów
Stanisław Grabowski.

Decyzją powyższą zatwierdzamy, zalecamy onéj wykonanie Ministrom Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych, tudzież aby do wiadomości publicznej podana została.

(pódpis.) FREDERYK AUGUST.

(L. S.) przez Króla Minister Sekr. Stanu Stanisław Breza.
Zgodno z oryginałem Minister Sekr. Stanu Stan. Breza.

Prefekt Departamentu Łomżyńskiego.

Dekret Najjaśniejszego Pana, w dniu 29. mca. Listopada r. b. w Warszawie zapadły, w słowach:

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu.

w Pałacu Naszym w Warszawie dnia 29. Listopada 1811.

Frederyk August,

z Bożey Łaski Król Saski, Xiążę Warszawski etc.

Chcac. ułatwić handel tranzytowy przez Nasze Xięstwo Warszawskie, na przelożenie Naszego Ministra Skarbu przez Radę Ministrów nam uczynione, stanowimy co następuje:

Artykuł 1. Wszelkie towary i produkta przez Nasze Xięstwo Warszawskie tranzyto przechodzące, od dnia 1. Stycznia 1812. zacząwszy, podpadać nie mają żadnej opłacie tranzytowéj.

Artykuł 2. Wolno będzie każdemu bądź to krajowemu lub cudziemcowi zatrudniać się od dnia 1. Stycznia 1812 handlem tranzytowym przez Nasze Xięstwo Warszawskie za wynadgodzeniem Skarbowi Publicznemu iedynie kosztów expedycyjných komor celnych wchodowych Xięstwa Warszawskiego to jest, Plombów do pak czyli Collis z towarami przyłożonych, wagowego i kwitowego.

Artykuł 3. Wolno także bydź ma każdemu towary tranzytowe składać na komorach wychodowych Xięstwa Warszawskiego, i takowe

nie na ieden raz lecz według swego upodobania successive za granicę przeprowadzać.

Artykuł 4. Przepisy objęte instrukcją tranzytową de data 23. Lipca 1810 a tyżące się kontrołowania handlu tranzytowego, mają bydź na dał zachowane.

Artykuł 5. Ogłoszenie i umieszczenie w dzienniku praw i wykonanie niniejszego Dekretu Naszym Ministrom Xięstwa Warszawskiego w czym do którego należy polecamy.

(podp.) FREDERYK AUGUST

przez Króla Min. Sekr. Stanu Stanisław Breza.

Zgodno z Oryginałem: Min. Sekr. Stanu Stanisław Breza.

Do publiczney podaie wiadomości.

Lomża dnia 31. Grudnia 1811.

Lasocki

Wierzbicki, Sekr. jen.

Prefekt Departamentu Łomżyńskiego

Do wszystkich mieszkańców Departamentu Łomżyńskiego wszelkiego wyznania, stanu i urodzenia.

Znaydując ustawy teraznieysze konskrypcyjne z tylu dobrodzieystwami połączone, słusznie wnosilem sobie, iż wszyscy ci, na których los padnie, ochoczo iść będą w szeregi obrońców Ojczyzny; lecz znaywiększem załtanowieniem spostrzegłem się w nadziei moiey zawiedzionym, w większey bowiem części stawiają się konskrypcyonisci niechętnie z pewną nawet odrazą, i różnych sposobów probując, unikają z pod powszechnego obowiązku bronienia ziemi tak drogo, bo krwią braci naszych nabytę, tę ziemi, na której istnąć zaczęli, i na której się wychowali. Rozumieją oni, że sposoby, których się chwytają potrafią ich uwolnić; każdy tak myślący mylnie jest przekonany. Niepotrafią oni nie tylko uwolnić się, ale nadto pozbawiają się dobrodzieystwa tego, do którego każdy ochoczo idący ma prawo, albowiem podług dekretu J. K. Mci Pana Naszego Miłościwego wolni wszyscy od popisu, którzy są iedynakami przy Oycach lat 60 mających, lub choćby i tyle lat niemieli a byli nie dołącznemi; ci którzy przed rokiem 1808. dniem 9. Maia byli żonatemi; ci, co lat popisowych niemają albo iuż do odstawki należą i nakoniec ci co w służbie woyskowej przez zastępców wyręczyć się zyczą.

To są prawne excepcye, które naywięcey popisowych od służby woyskowej uwolniają. Znaydzie ich każdy w dwóch dekretach Najias. Pana umieszczonych, wiedzieć iednakże każdy powinien, iż ci tylko łaski tę uczestnikami bydź mogą, którzy się dobrowolnie stawiają do loso-

wania. Ukrywający się zaś przed losowaniem, gdy poymani zostana, tracą nie tylko prawo do wyżej wyrażonego Dobrodzieystwa, i wzięci będą do woyska bez względu na powyższe excepcye, iesliby który za sobą miał, ale nadto dopóki tylko zdolnym będzie w woysku służyć musi. Toż samo czeka i tych, którzy przykładaniem ziela lub innymi sposobami sobie rany na ciele zadają. Ze zaś niekażde ziele sprawuje równe skutki, przeto iedne mniey, drugie więcey bydź może szkodliwsze: tacy więc którzyby ziele takiego użyli, przez któreby na zawsze do służby woyskowej stali się niezdatnemi, pod Sad Kryminalny oddani i podług wszelkiey surowości ukarani zostana. Nie łagodnieyszego obeyscia spodziewać się mogą i ci, którzyby się wazyli bydź do tego doradcami, owszem tacy na nierównie surowsze kary wskazani będą; lecz niewszystkie to są ieszcze skutki z przykładania ziela i używania powyżej wspomnionych sposobów. Wiedzcie o tém, że sposoby takowe pociągają nawet śmierć za sobą, iak to doświadczyło się na Marcynie Zielńskim, w czasie pierwszego poboru przystawionym, który używszy ziela w ięczeniu i nędzy naywiększey, życia dokonał.

Są to konsekwencye z unikania od popisu niemylnie wynikające. Przyśtąpmy teraz do wyliczenia dobrodzieystw, które każdemu, ochoczo stawiającemu się, są zapewnione:

Gdy Najiasniejszy Pan dekretami swemi niektóre excepcye załtrzegł, iak to się iuż wyżej nadmienilo, każdy więc, który iedną z tych będzie mógł do siebie załtósować, powinien ią Radzie popisowey przelożyć, wspartą iednakże dowodami. Naprzykład kto jest synem iedynakiem przy oycu 60 letnim, lub choćby tyle lat niemiał, a był na siłach podpadły, powinien złożyć zaświadczenie przez Wóytę gminnego wydane, a przez Podprefekta miejscowego sprawdzone. Kto jest przed dniem 9. Maia 1808 roku żonatym, powinien metrykę ślubną; a ten co niema lat popisowych, lub iuż należy do odstawki, metrykę urodzenia zaprodukować. Ci zaś co powyższych za sobą niemają przyczyn, lub dowodów na nie złożyć nie są wstanie, póyda do woyska ale po wysłużonych leciach 6; Dekretem Najias. Pana dla każdego konskrypcyonisty zamierzonych, powrócą do domu. Na takowych nie tylko Rząd szczególną swą rozciąga opiekę i względy, ale w każdym razie w miarę możności udzielać im pomocy nieomieszka. Z resztą, ci co posiadając znaczne gospodarstwa, zyczyliby sobie wyręczyć się przez zastępców, powinni złożyć zaświadczenie Podprefekta, że gospodarstwo bez osobistości ich utrzymać się niemoże; przyśtawić na zastępcę człowieka zdrowego, zdatnieyszego od siebie i wol-

nego od konfrypcyi, to jest: Zagranicznika, albo wysłużonego żołnierza, na co dowody są potrzebne w pierwszym przypadku paszport, w drugim dymissya od woyska; uczynić za nim przed Notaryuszem Publicznym lub Podprefektym miejscowym zaręczenie, że gdyby zastępca w ciągu lat 6. zbiegł, innego przystawi, albo sam stawia się i szkody, jakie w półku zrzadzi, z majątku swego wynadgrodzi. Takowe dowody mają być Radzie popisowey przedstawione, która roztrząsnawszy je, decyzyi swoiey wydać nieomieszka.

Wystawiwszy powyższym sposobem Tobie szacowna Młodzieży! co tracą unikający od konfrypcyi; a co zyskuia stawiający się ochoczo, pewny jestem i mam się prawo po was, iako Polakach spodziewać: że odtąd wszelką od was trwożę i nieufność, której iako nie oswojeni z nową ustawą nabawieni być możecie, oddalicie; że przekonani o wszelkich dobrodziejstwach niczem od służby woyskowej zrażać się nie będziecie; a sposoby których się dotychczas chwytaliście, odtąd w obrzydzeniu u was będą. Tém pewniy przekonany o tém jestem, gdy pamięć zwrócę Waszą na wieki dawne i odwołam się do dzieiów dawnych Narodu Polskiego, znajdziecie w nich, że Dziadowie i Pradziadowie Wasi, widząc oyczyzną zagrożoną niebezpieczeństwem, nie tylko osoby swoje, ale i to, co im było najdroższego i najmilszego, na iey ocalenie ofiarowali: bo rzucali dziatki i żonę, wyprzedzając w zawodzie ieden drugiego, aby się co najszybciej za całość kraju z nieprzyjacielem mierzyć. Wiedzano bowiem, w ten czas, że kto walczy za oyczyzną, wypłaca się iey z długu winnego i dopełnia razem iednego z najswiętszych obywatela obowiazków; za tym przykładem powinniście i Wy iść, wszakże ięście ich prawami potomkami z tей krwi samey pochodzicie i za tenże sam interes walczyć macie, to jest: za bezpieczeństwo siedlisk, majątków własnych, zā krewnych, przyjaciół i Współziomków waszych. Czemuż więc niektórzy z was biorą na siebie postać odrodków. Pamiętajcie, że gdy wstępować będziecie w ślady przodków Waszych, potomność zdumiewać się będzie nad mężstwem, a hódł cnocie Waszey oddawać. Zwróćcie potém uwagę na czas krótko upłyniony, porównajcie ducha konfrypcyi terazniejszey, z sposobem wybierania rekrutów dawniay praktykowanym; dziś każdy bez różnicy stanu idzie wolno do ciągnięcia losu i tylko od wyższego przeznaczenia zależy, na kogo te chlubne przeznaczenie padnie. Wówczas nieznano losowania, używano przemocy, ścigano i chwymano podobnie iak zbrodniarzy. Porównajcie daléy życie i wygody naszego żołnierza z innym, a przekonacie się zapewne, iż żołnierzowi naszemu naniżem niezbywa. Przypomnij-

cie nakoniec sobie, że wszyscy w obliczu prawa ięśmy równi; wszyscy zarówno należemy do konfrypcyi: Tak kmiotek, Szlachcie, ubogi, iak Pań i Xiążę bez względu na urodzenie winien iest bronić kraiu.

W tém miejscu winienem cię Młodzieży stanu wieyskiego objaśnić: Syn dziedzica twego, od którego porcyą ziemi sobie masz wydzieloną, staję z tobą Syn u Wieśniaka, do ciągnięcia losu; a ięśli ten was obu przeznaczy na żołnierza, będziesz miał towarzysza broni, przykład posłuszeństwa prawa, ochotnego poświęcenia się i wytrwania. Oderwawszy się oba dla dopełnienia powinności obywatelskiy od matek i rodziny, postępując z bronią na ramieniu i oglądając się za niknące z oddaleniem domy wasze, w których wszystko, co tylko macie dotąd drogiego, zostawiacie dla droższego bronienia oyczyzny obowiazku, cieszyć się będziecie nawzajem nadzieją przyszłą zasługi i sławy. Powieść o czynnach woiennych przodków zagrzewać Was powinna; iednego do starania, ażeby następcom swoim nabytą w dziedzictwie od przodków chwałę przekazał; drugiego, ażeby w osobie swoiey nowe rycerskie zaczął pokolenie.

Kończąc ninieyszą odezwę moia, osadziłem być rzeczą potrzebną i do Was Szanowni Pasterze po Parafiach odezwać się: Pokazało się, iż konfrypcyoniści metrykami fałszywym, nieletność popisową lub wiek odstawkowy dowodzą, co ztąd nieochybnie pochodzi: iż Pieczęcie kościelne w miejscach niewłaściwych bywają chowane, a tém sposobem sładzy kościelni znajduia łatwość użycia ich na ten koniec. Wzywam Was przeto i zalecam, ażebyście nie tylko odradzali odtąd i zapowiadali, iż ktokolwiek się poważy metrykę lub inne zaświadczenia fałszować przez użycie pieczęci, która odtąd pod bezpiecznym Proboszczów być ma zamknięciem, kryminalnie sądzonym będzie, ale abyście pomimo ninieyszey odezwę moiay, starali się w lud mniay oświecony wpaiać dobre chęci i objaśniać dobroczynne zamiary iakie ustawy konfrypcyjne zawierają. Obieram Was w tém punkcie za tłumaczów ustawy rządowey, ponieważ Wy z miejsca swego nawiąściwiay dopełniać to potraficie. Staraycie się więc godnie odpowiadać ufności iaką w Was pokładam.

Dań w Łomży, dnia 7. Lipca 1811.

Lasocki.

Wierzbicki, Sekr. jen,

Prefekt Departamentu Łomżyńskiego.

Dekret N. Pana na dniu 16. Pazdz. w Warszawie zapadły, w słowach:

WYPIS z protokołu Sekretaryatu Stanu

w Pałacu Naszym w Warszawie, dnia 16. Pazdz. 1811.

FREDERYK AUGUST, z Bożey łaski Król Sakki, Xiążę Warszawski etc.

Chcąc ułatwić dowóz do kraiu owśa i ięczmienia z powodu tego-
rocznych nieurodzaiów w tych ziarnach, za przelożeniem Ministrów
Naszych Spraw Wewnętrznych i skarbu, postanowiliśmy i stanowimy:

Art. 1. Jęczmień i ówies do krajów naszych Xięstwa Warszaw. z za-
granicy wprowadzane, wolne są od wszelkiéy opłaty celiéy na komorach.

Art. 2. Uwolnienie to zaczyna się od daty ogłoszenia niniejszég-
woli, i trwać będzie przez ciąg iednego roku.

Ogłoszenie i dopełnienietego naszego postanowienia, Ministrom Naszym
Spraw Wewnętrznych i Skarbu zalecamy. (podp.) FREDERYK AUGUST,

(L. S.) przez Króla Min. Sekr. Stanu Stanisław Breza.

Zgódno z Oryginałem: Min. Sekr. Stanu St. Breza.

Do publicznéy podaie wiadomości. Dań w Łomży, dnia 5. Listopada 1811.

Łasocki.

Wierzbicki, Sekr. jen.

Prefekt Departamentu Łomżyńskiego.

Dekret Najiasniejszego Pana w dniu 13. b. m. w Warszawie zapadły: w słowach:

Wypis z Protokołu Sekretaryatu Stanu

w Pałacu Naszym w Warszawie dnia 13. Mca Grudnia 1811.

FREDERYK AUGUST, z Bożey łaski Król Sakki, Xiążę Warszawski etc.

Chcąc dłużnikom ustąpionych Nam konwencyą Bajonńską sumim, którzy niedopełni-
wszy warunków dekretu 16. Kwietnia r. z. pragną ieszcze byđż przypuszczeni do dobro-
dzieystwa rozkładu na lat szesnaście, okazać tyle względu i łatwości, ile tylko zgodność
z przyjetemi już raz zasadami dozwala, postanowiliśmy i stanowimy iak następuje:

Dłużnicy ustąpionych Nam konwencyą Bajonńską sumim, którzy niedopełnili warun-
ków dekretu 16. Kwietnia r. z. mogą ieszcze byđż przypuszczeni do dobrodzieystwa
rozkładu na lat szesnaście pod kondycyą: iż do uczynić się mianego w téy mierze przed
dniem 15. Stycznia roku przyszłego 1812. Urzędownego oświadczenia, dołączą kwit za-
płaconych do dnia 24. Grudnia r. b. całkówitych prowizyi, a na przyszłym terminie o-
znaczonym 21. Czerwca roku przyszłego 1812. przy zwykłéy prowizyi i iedną szesnaścą
część kapitału upłaca. Ze nacorocznym terminie takąż sumimę iedną szesnaścą część kapi-
tału, i całoroczną od resztuiącego długi dwomia od sta zmniejszoną prowizyą aż do zu-
pełnego umorzenia długiów, punktualnie wyplacać będą; poddaiąc się na przypadek u-
chybienia terminu naygotowszég- exekucyi bez wszelkiego poprzedzaiącego processu.

Dopełnienie i umieszczenie w dzienniku praw niniejszego dekretu Ministrom Na-
szym Sprawiedliwości, Przychodów i Skarbu wciem do kogo należy, zalecamy.

(podp.) FREDERYK AUGUST,

(L. S.) przez Króla Minister Sekretarz Stanu Stanisław Breza.

Zgódno z Oryginałem Min. Sekr. Stanu Stanisław Breza.

Do publicznéy podaie wiadomości. Łomża, dnia 27. Grudnia 1811.

Łasocki.

Wierzbicki, Sekr. jen.